

ÇEVRENİN YIKIMI NASIL BAŞLADI?

Washington'daki büyük başkan bize topraklarımızı satın almak istediğini bildiren bir haber yolluyor. Büyük Başkan bize aynı zamanda dostluk ve iyi niyet dolu sözler de gönderiyor. Bu dostça bir davranıştır, zira biz onun bu dostluğa ihtiyacı olmadığını pek iyi biliriz.

Biz onun istediğini düşünceğiz, zira eğer biz satmağa razı olmazsak, belki o zaman da beyaz adam tüfeğiyle gelecek ve bizim topraklarımızı zorla alacaktır.

Gökyüzü nasıl satılır, ya da satın alınır, ya toprakların sıcaklığı? Bunu tasarlamak bize

yabancısıdır. İnsan havanın tazeliğine, suyun şakırtısına sahip olmazsa, onu nasıl satabilir? Siz onu bizden nasıl satın alabilirsiniz? Biz kararımızı vereceğiz. Seattle Reis ne söyleirse, Washington'daki Başkan bunun doğruluğuna emin olmalıdır, tıpkı beyaz kardeşimizin mevsimlerin tekrar geleceğine güveni olduğu gibi. Benim sözlerim yıldızlara benzer, onlar hiç bir zaman sönmez.

Bu dünyanın her bir parçası ulusum için kutsaldır, pırıldayan her çam yaprağı, her kumsallık kıyı, karanlık ormanlardaki her sis, her

Aşağıda okuyacağınız satırlar Almanca Kosmos dergisinden çevrilmiştir ve 100 yıldan fazla bir zaman önce kızılderili bir kabile reisi tarafından "Washington'daki büyük başkana", 1853'ten 1857'ye kadar Amerika Cumhurbaşkanı olan, Franklin Pierce'ye hitaben yapılan bir konuşmadır. Bu sözler; kızılderililer daha, hayal içinde yaşayan bir ulus sayıldığı ve memleketlerinin bölünmez bir bütün olduğuna inandıkları zamandaki kadar bugün de güncelliğini korumaktadır. Bugün de, her yerde, Almanya'da, Avrupa'da, bütün dünyada her zamandan daha fazla böyle bir söyleve ihtiyaç vardır.

Seattle Reis, Duwarmish İndiyanlarının başıydı. Bu küçük kabilenin yaşadığı yer de Washington Gölünün sularını denize boşaltan ırmağın kenarındaydı. 1856'da kızılderililer Bainbridge Adasının doğu kıyılarına göç etmek zorunda kaldılar. Bugün yalnız bir ırmak ve küçük bir kasaba Duwarmish adını taşır ve Washington Eyaletinin büyük bir kenti olan Seattle şehri de bu kabilenin o zamanki başının adıyla anılır. Hepsi bu kadar. Bir zamanlar kızılderililerin avlandıkları ve balık tuttıkları yerlerde, bugün çelik dökümhaneleri, makina fabrikaları, tersaneler ve daha bir çok muazzam işletmeler vardır, ki bunların arasında ünlü Boeing uçak ve roket fabrikaları en başta gelir. Seattle bugün USA'nın Asyaya bakan kıyılarında büyük bir liman, önemli bir ticaret merkezidir; aynı zamanda Alaska gemi işletmelerinin ve balıkçılığın da en yoğun olduğu bir kıyı kentidir.

"Yeni zaman" 19. yüzyılda ilk olarak 13 Amerikan devletinin yeni topraklara ihtiyaç göstermesiyle başlamıştı. Burasının en eski sahipleri olan kızılderililerden yaşadıkları yerler "satın alındı", ya da fazla bir gürültüye sebep olmadan ellerinden alındı. Bu beyaz adam için basit bir örgütlenmeden ibaretti; İndiyanlılar için ise bu anlayamadıkları bir şeydi ve daima öyle kaldı.

Bugün çevrenin yıkımı dediğimiz şey, işte orada ve o zaman başlamış oldu.

geçit, vızıldayan her böcek ulusumun düşünce ve yaşantılarında kutsaldır. Ağaçların içinde yükselen özsuyu kızılderili adamın anılarını taşır.

Beyazların ölüleri, yıldızların altında gezmek için uzaklara giderken doğdukları toprakları unuturlar. Fakat bizim ölülerimiz bu büyüdü dünyayı hiç bir zaman unutmazlar, çünkü o kızıl-derililerin annesidir.

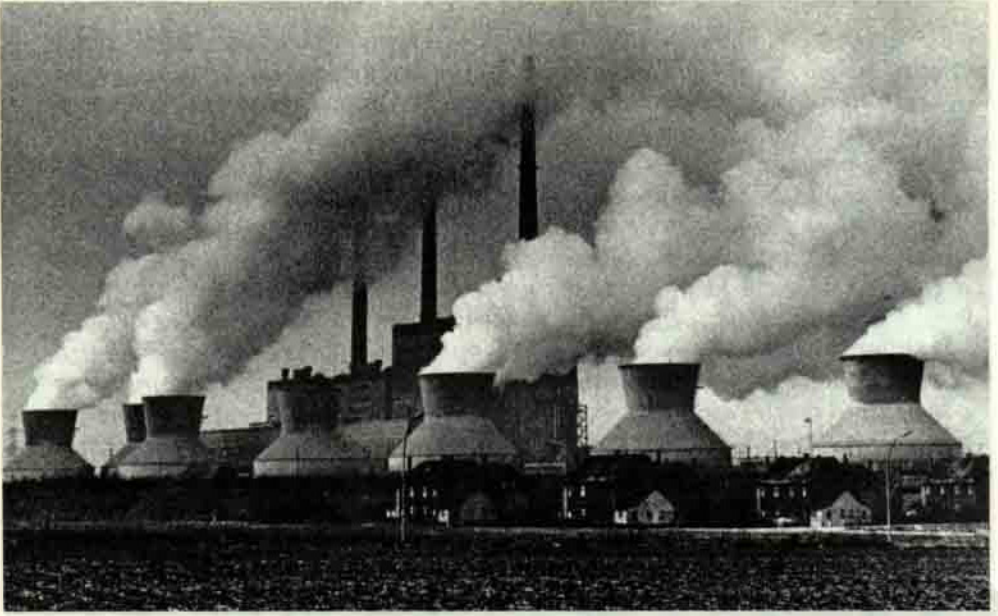
Biz bu toprakların bir parçasıyız ve onlar da bizden birer parçadılar. O güzel kokan çiçekler bizim kızkardeşlerimiz, geyik, at ve büyük kartal da bizim erkek kardeşlerimizdir. Yüksek kayalıklar, yeşil çayırılar, tayların ve insanların vücutlarının ılık sıcaklığı hepsi aynı bir aileye aittir.

Washington'daki büyük başkan bize topraklarımızı satın almak istediğini bildirdiği zaman, işte bizden bütün bunları beraber istemektedir, böylece de o bizden çok şey istemektedir.

Büyük Başkan bize bir yer vereceğini ve bizim orada rahatça kendi kendimize yaşayabile-

ceğimizi haber veriyor. O bizim babamız, biz de onun çocukları olacağız. Fakat böyle şey acaba hiç olabilir mi?

Tanrı bizim ulusumuzu sever, fakat kızılderili çocuklarını terk etti. O beyaz adama içinde yardım etsin diye makinalar yolluyor ve onun için büyük köyler yapacak. O geçen her günle sizin ulusunuzu daha kuvvetli yapacak. Beklenmeyen bir yağmurdan sonra ırmaklar nasıl yataklarından taşarlarsa, siz de çok geçmeden bu toprakları dolduracak, her tarafa taşacaksınız. Benim ulusum gelgitin çekilen dalgalarına benzer, fakat onlar bir daha geri gelemezler. Hayır biz başka başka ırklardanız. Çocuklarımız beraber oynamazlar, ihtiyaçlarımızın anlattığı öyküler de başka başkadır. Tanrının lütfü sizin üzerinizdedir, bizler yetim kaldık. Biz topraklarımızı satmak için yaptığınız teklifleri bir kere daha düşünceğiz. Bu sandığınızı kadar kolay olmayacaktır, çünkü bu topraklar bize kutsaldır. Biz bu

ormanlarla seviniriz. Bilmiyorum, bizim davranışımız sizinkinden farklıdır. Derelerin ve ırmakların içinden geçerken pırıldayan sular yalnız su değildir; onlar bizim atalarımızın kanlarıdır. Biz size bu toprakları sattığımız zaman, bilirsiniz ki, onlar kutsaldır ve sizin çocuklarınız da onların kutsal olduklarını ve göllerin berrak sularında oynayan her yansımanın benim ulusumun yaşantılarına ait masalları ve öyküleri anlatmakta olduklarını öğrenmelidirler.

Suların çıkardığı sesler benim atalarımın sesleridir. Irmaklar bizim kardeşlerimizdir, onlar bizim susuzluğumuzu giderirler, bizim kayıklarımızı taşır ve çocuklarımızı beslerler. Topraklarımızı sattığımız zaman, bunu hatırınızda tutmalısınız, ve çocuklarınıza öğretmelisiniz: Irmaklar bizim kardeşlerimizdir, sizin de. Ve siz şimdiden başlayarak ırmaklara iyiliğinizi esirgememelisiniz, öteki her kardeşe karşı da.

Kızılderili adam onun topraklarına giren beyaz adam karşısında her yerde geriledi, nasıl ki sabahın sisi dağlarda doğan güneşin önünden kaçır. Fakat bizim babalarımızın külleri kutsaldır, onların mezarları mübarek topraklardır, bütün bu tepeler ağaçlar dünyanın bu kısmı bizim için mübarektir. Biz beyaz adamın bizim düşüncemizi anlamadığını biliriz. Toprağın her parçası onun için birdir, çünkü o gece gelen ve yerden ihtiyacı olan şeyi alıp giden bir yabancıdır. Toprak onun kardeşi değil düşmanıdır, onu elde ettikten sonra ilerlere gider, babalarının mezarlarını geride bırakır ve onlarla bir daha

ilgilenmez. O toprağı çocuklarından çalar ve gene ilgilenmez. Babalarının mezarları ve çocuklarının doğum hakkı çabukça unutulur. O annesi olan toprağı ve kardeşi olan gök yüzünü satılacak ve talan edilecek şeyler gibi, ya da koyunlar veya parıldayan inciler gibi satın almak için kullanır. Onun açlığı dünyayı saracak ve geride her tarafta çölden başka bir şey kalmayacak!

Ben bilmiyorum, bizim düşünüşümüz sizinkinden farklıdır. Sizin şehirlerinizin görüntüsü kızılderili adamın gözlerini ağrıtır. Belki bu onun bir vahşi olmasından ve bu gibi şeyleri anlayamamasından ileri gelir!

Beyazların şehirlerinde sessizlik denen bir şey yoktur. Orada ilkbaharda oluşan yaprakların seslerini, uçan böceklerin vızıltılarını işitecek bir yer de bulamazsınız. Fakat bütün bunlar benim bir vahşi olmamdan ve bunları anlayamamamandır. Gürültü, patırtı bizim kulaklarımızı adeta tahkir eder. Kuşların ötüşünü, ya da geceleyin su başında kurbağaların bağırışlarını işitmedikten sonra dünyada ne vardır. Ben kızılderili bir adamım ve bunu anlayamıyorum. İndiyanlı bir gölün üstünden gelen rüzgârın mülâyim gürültüsünü sever, öğleyin yağın yağmurun temizlediği, taze çam yapraklarının ağırlaştırdığı rüzgâr kokusundan hoşlanır.

Kızıl adam için hava kıymetlidir, çünkü her şey aynı solunumdan pay alır: hayvan, ağaç ve insan, hepsinin teneffüs ettiği hava aynıdır. Beyaz adam teneffüs ettiği havanın farkında

değilmiş gibi görünüyor. Bir kaç gün önce ölen bir insanın kötü kokuları duymadığı gibi.

Fakat biz size topraklarımızı satarsak, unutmamalısınız ki, hava bizim için kıymetlidir ve hava hayatta tuttuğu her şeyle ruhunu paylaşır.

Rüzgâr babalarımıza ilk nefeslerini vermişti ve son nefeslerini de alan odur. Çocuklarımıza da yaşama ruhunu o vermelidir. Eğer biz topraklarımızı size satarsak, onu özel ve mübarek bir şey olarak kıymetlendirmelisiniz, orada beyaz adam da çayır çiçeklerinin üzerinden geçen rüzgârın onların kokularıyla nasıl tatlı koktuğunu duymalidir.

Topraklarımızı satmak üzerinde daha düşüneceğiz ve eğer buna karar verirse, bunun bir koşulu olacaktır; Beyaz adam topraklarımızdaki hayvanlara kardeşleri gibi muamele etmelidir.

Ben bir vahşiyim ve başka türlüünü anlayamam. Ben şimdiye kadar beyaz adam tarafından bırakılmış, çürümüş binlerce manda gördüm. Ben bir vahşiyim ve demir atın (lokomotif), sırf hayatta kalmak için öldürdüğünüz mandadan daha kıymetli olduğunu anlayamam.

Hayvanları olmadıktan sonra insanların ne kıymeti vardır. Eğer bütün hayvanlar onu bırakırsanız, insanlar ruhlarının yalnızlığından ölmezler miydi? Hayvanların başına gelenler çok geçmeden insanların da başına gelecektir. Hayatta her şey birbirine bağlıdır. Toprağın başına gelen, onun oğullarının da başına gelir. Sizler çocuklarınıza ayaklarının altındaki toprakların bizim büyük babalarımızın külleri olduklarını öğretmelisiniz. Toprağa kıymet vermeleri için onlara, toprağın bizim atalarımızın ruhlarıyla dolu olduğunu anlatınız.

Çocuklarınıza, bizim çocuklarımıza öğrettiğimiz şeyleri öğretiniz. Toprak bizim annemizdir. Toprağın başına gelenler onun çocuklarının da başına gelir. İnsanlar toprağa tükürürlerse, kendi kendilerinin yüzüne tükürmüş olurlar. Zira biz biliyoruz ki, toprak insana değil, insan toprağa

aittir. Her şey, bir aileyi birbiriyle birleştiren kan gibi birbirine bağlıdır. Herşey birbirine bağlıdır. Toprağın başına gelen oğullarının da başına gelir. İnsan hayatın dokusuna yaratmamıştır, o, onun içinde yalnız bir liftir. Siz dokuya ne yaparsanız, bunu kendinize yapıyorsunuz demektir. Hayır, gündüzle gece bir arada yaşayamazlar.

Bizim ölülerimiz dünyanın tatlı ırmaklarında yaşamağa devam ederler ve ilkbaharın yavaş adımlarıyla tekrar geri dönerler, onların ruhu gölün yüzeyini çalkalayan rüzgârdadır.

Beyaz adamın topraklarımızı satın almak hususundaki isteğini düşüneneceğiz. Fakat benim ulusum soruyor, beyaz adam neyi satın almak istiyor? Gökyüzü ve toprakların sıcaklığı, koşan antilopların çabukluğu nasıl satın alınabilir? Biz size bütün bu şeyleri nasıl satabiliriz, siz de bunları nasıl satın alabilirsiniz?

Kızıl adam bir kâğıt parçası imzaladığı ve bunu beyaz adama verdiği için siz bu topraklarla istediğinizi yapabilir misiniz? Havanın tazeliğine ve suyun pırlıltısına sahip değilsek, onları size nasıl satabiliriz? Sonuncusu öldükten sonra mandaları yeniden geriye satın alabilir misiniz?

Biz teklifiniz üzerinde düşüneneceğiz. Biz, satmağa razı olmadığımız takdirde, beyaz adamın tüfeğiyle gelip topraklarımızı alacağını

bilmekteyiz. Fakat biz vahşi insanlarız. Beyaz adam ise, geçici olarak iktidardadır ve o kendisini bütün dünyanın kendisine ait olduğu, tanı sanmaktadır.

Bir insan annesine nasıl sahip olabilir? Biz topraklarımızı satın almak hususundaki tekliflerinizi tekrar düşüneceğiz. Gece ve gündüz beraber yaşayamazlar, biz, sizin, başka topraklara göç etmemiz teklifinizi düşünöceğiz. Biz uzakta ve sükün içinde yaşayacağız. Günlerimizin kalan kısımlarını nerede geçireceğimiz önemli değildir. Çocuklarımız babalarını gururları kırılmış ve yenilmiş gördüler.

Savaşçılarımız utandırıldılar. Yenilgiden sonra günlerini miskinçe geçirdiler, vücutlarını tatlı yemekler ve kuvvetli içkilerle zehirlediler. Günlerimizin geri kalan kısmını nerede geçireceğimizin bir önemi yoktur. Zaten geriye de pek fazla zaman kalmamıştır. Bir kaç saat, bir kaç kış, sonra eskiden bu topraklar üzerinde yaşayan insanlardan, kendi uluslarının mezarlarında matem tutacak bile kimse kalmayacaktır, o ulus ki bir vakit sizinki gibi kuvvetli idi ve geleceğe ümitle bakıyordu; oysa şimdi ormanlarda başı boş dolaşmaktan başka yapacak bir şeyleri olmayacaktır.

Fakat ben ulusumun çökümüne neden ağlayayım. Uluslar insanlardan oluşurlar, ve başka bir şeyden değil. İnsanlar da denizdeki dalgalar gibi gelip geçerler.

Onlara yol gösteren ve onlarla dostun dostla konuştuğu gibi konuşan bir Tanrıya sahip olan beyaz adam bile herkes için belirlenmiş olan alinyazısından kaçamayacaktır. Belki biz hep

kardeşleriz. Yalnız biz, beyaz adamın da bir gün keşfedeceği bir şeyi şimdiden biliyoruz. Bizim Tanrımız da aynı Tanrıdır. Sizler belki bizim topraklarımıza sahip olduğumuzu düşündüğünüz gibi ona da sahip olacağınızı düşünüyorsunuz, fakat buna muktedir olamayacaksınız. O insanların tanrısıdır, kızılderililerin de, beyazların da. Bu topraklar onun için kıymetlidir. Onları yaralamak, onların yaratıcısını hor görmek demektir.

Beyazlar da bir gün bu dünyadan gideceklerdir, belki de bütün öteki ırklardan daha çabuk, yataklarınızı zehirlemeğe devam ediniz ve bir gece kendi çöplerinizin içinde boğulacaksınız.

Fakat batışınızda her tarafa parlak bir ışık yayacaksınız, bu sizi bu topraklara getiren ve size bu ülkenin ve kızılderili adamın hakim olmanızı emreden Tanrının kudretinin ateşinden gelecektir. Bu kader bizim için bir muammadır.

Bütün mandalar öldürüldükten sonra, yaban atları evcilleştirildikten, ormanların en gizli köşeleri, binlerce insanın ağır kokusuyla dolduktan, sevimli tepelerin görüntüsü konuşan tellerle kirletildikten sonra ... çalılıklar nerede? Kayboldular! Kartallar nerede? Gittiler! O hızlı koşan taya ve ava "Allahısmarladık" demek, ne demektir? Bu yaşamın sonu ve sırf daha fazla hayatta kalmanın başlangıcıdır! Tanrı bizim hayvanlara ve kızılderililere hâkim olmamızı istedi, herhalde bunun özel bir sebebi olacaktır, fakat bu sebep bizim için bir muammadır. Belki beyaz adamın nelerden rüya gördüğünü, uzun kış geceleri çocuklarına hangi ümitlerini anlattığını, onların sabahın özlemine çekmeleri için imgelemlerinde

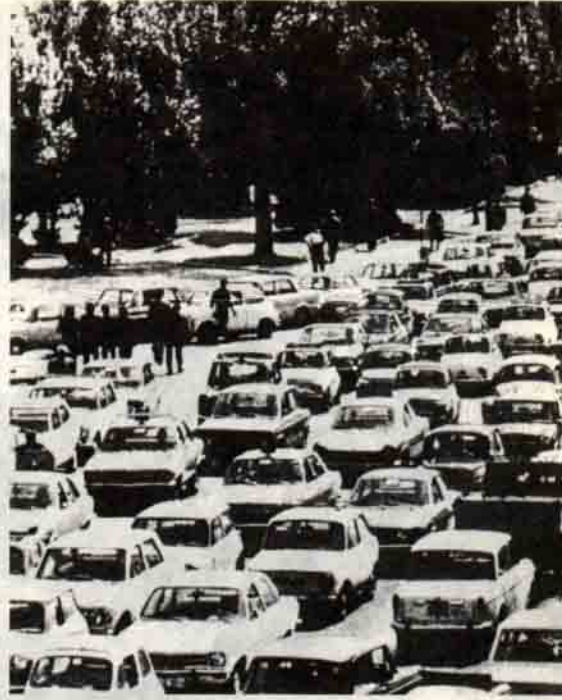
(muhayyile) ne gibi hayalleri ateşlediğini bilseydik, evet belki o zaman onu anlayabilirdik.

Fakat biz yabancılarıyız ve beyaz adamın düşleri bize saklıdır. Ve onlar bize saklı oldukları için de biz kendi yollarımızdan gideceğiz. Çünkü biz her şeyden önce her insanın — kardeşlerinin—inden ne kadar farklı olursa olsun— istediği gibi yaşama hakkını tanır ve sayarız.

Bizi birbirimize bağlayan şeyler çok değildir. Biz sizin teklifinizi düşünceğiz. Eğer ona evet dersek, bu sırf bize vadettiğiniz yeni toprakları güvenlik altına almak içindir. Belki orada kısa günlerimizi kendi alıştırdığımız şekilde geçirebileceğiz.

Son kızılderi bu dünyadan gittiği ve onun hatırası, yalnız bir bulutun sonsuz çayırların üzerindeki gölgesi olarak kaldığı zaman, babalarımızın ruhu bu kıyılarda ve ormanlarda yaşamağa devam edecektir. Çünkü onlar bu toprakları seviyorlardı, yeni doğan bir çocuğun annesinin kalbinin atışını sevdiği gibi.

Size bu toprakları sattığımız zaman, siz de onları bizim sevdiğimiz gibi seviniz, onlarla bizim ilgilendiğimiz gibi, ilgileniniz. Onları bugün bulduğunuz gibi hatırlayınız. Ve bütün kuyvetinizle, ruhunuzla ve kalbinizle onları çocuklarınız için koruyunuz ve Tanrının hepimizi sevdiği gibi, siz de onları seviniz.

Çünkü biz bir şey biliyoruz: Tanrımız aynı Tanrıdır. Bu dünya mübarektir. Beyaz adam bile ortak kaderimizden kaçamaz. Belki biz hepimiz kardeşiz. Zaman bunu gösterecektir.

KOSMOS'tan

- **Bütün gözlemlerin, eğer herhangi bir yararları olacaksa, şu veya bu görüşün lehinde veya aleyhinde olacağını bir kimsenin görememesi ne kadar gariptir.**

Charles DARWIN

- **Deney yapmak demek doğayı sorguya çekmek ve gizlerini vermesi için ona işkence etmektir.**

F. BACON

- **Biz, bilimin en ileri gittiği yerde insan aklının, doğanın içine koyduğu şeyi yeniden doğadan kazanmasından başka birşey yapmadığının farkına vardık. Biz bilinmeyenin kıyılarında garip ayak izleri bulduk. Sonra onların kökenini meydana çıkarmak için arka arkaya derin kuramlar kurduk. En sonunda o ayak izlerinin sahibi olan yaratığı yeniden çizmeği başardık. Bir de ne görelim, o bizim kendi ayak izlerimizi.**

A. EDDINGTON

- **Bir centilmen olarak doğmak tesadüftür; centilmen olarak ölmekse başarı.**

Bob GODDARD

- **Suçlu, suçunun bir başarı olduğunu sanır...**

Victor HUGO